

Історія повторюється

Сьогодні почастишали нападки на НАН України, її цькування, неприємні і некомпетентні висловлювання деяких можновладців і наближених до них, дезінформація щодо справжнього стану академічної науки, нібито невиконання нею своїх функцій і завдань, звинувачення в марнотратстві виділених для неї коштів. До цієї антиакадемічної кампанії подекуди долучається і преса через деяких неспроможних «науковців» здебільшого вузівського походження. Вражає також низка імпульсивних рішень влади щодо фінансування Академії, її майна тощо, взагалі термін «наука» чомусь майже зник з її лексики.

Подібні періоди вже були в історії академічної науки України. Нагадаємо, що з кінця 50-х років минулого століття з нападками на АН СРСР накинувся М.С. Хрущов – тодішній Перший секретар ЦК КПРС. Звичайно, відлуння цього відгукувалося і в АН УРСР. Звинувачуючи її в тому, що вона послабила «зв'язок з життям, а головне – стала «важкокерованою». В травні 1959 р. він запропонував розділити її на кілька структур, а в квітні 1961 р. до Президії ЦК КПРС подав записку з питань подальшого розвитку науки. Водночас вона була надіслана президенту АН СРСР М.В. Келдишу, президенту АН УРСР Б.Є. Патону, голові Сибірського відділення АН СРСР М.О. Лаврентьеву та голові Державного комітету з координації науково-дослідних робіт

К.М. Рудневу для зауважень і пропозицій. В 1963 р. з'явилася Постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про заходи по поліпшенню координації науково-дослідних робіт у країні та діяльності Академії наук СРСР». Зовні все виглядало добре, складалося враження, що влада піклується про науку, але в результаті з Академії було передано в міністерства і відомства значну кількість установ і наукових співробітників. Постанову було продубльовано також ЦК КПУ і Радою Міністрів УРСР. Нижче наводяться тексти цих постанов.

Хотілося б сказати ще про один випадок бік АН СРСР наукового реформатора, що мав місце на Пленумі ЦК КПРС 11 липня 1964 р. СРСР. Він заявив: «Академія наук... нам не потрібна, тому що наука повинна бути в галузях виробництва... Нині, в соціалістичних умовах вона вичерпала себе, це придаток, і проявляє він себе досить погано». А перед цим видав фразу, що стала крилатою: «ми розженемо до біса Академію наук». На щастя, цього не трапилося, Академія вистояла і збереглася, збагативши в подальшому науку і техніку вагомими результатами.

Наведена коротка передмова до архівних документів і вони самі повинні стати нагадуванням, що наука вимагає дбайливого ставлення до себе, її потреб і вирішуваних нею завдань та відсторонення від неї «наукових чиновників», далеких від самої науки.

Постанова № 436 Центрального Комітету КПСС і Ради Міністрів СРСР «Про заходи по поліпшенню діяльності Академії наук СРСР і академій наук союзних республік»

11 квітня 1963 р.

Центральный Комитет КПСС и Совет Министров Союза ССР постановляют:

1. Считать необходимым сосредоточить деятельность Академии наук СССР и академий наук союзных республик на решении следующих главных задач:

развитие исследований по ведущим направлениям естественных наук (математика, физика, химия, биология, науки о Вселенной и Земле), раскрывающих закономерности

природных явлений, прокладывающих новые пути научно-технического прогресса;

осуществление перспективных научных исследований, непосредственно связанных с развитием производства, в первую очередь в таких определяющих областях технического прогресса, как электрификация всей страны, комплексная механизация и автоматизация производства, химизация важнейших отраслей народного хозяйства, новые материалы, радио-

электроника, использование новых источников энергии, разработка новых методов преобразования энергии;

выявление принципиально новых возможностей технического прогресса и рекомендация их к разработке для использования в народном хозяйстве;

развитие исследований в области общественных наук: изучение и теоретическое обобщение практики коммунистического строительства;

исследование основных закономерностей экономического, политического и культурного развития социалистического общества и перерастания его в коммунизм; разработка проблем коммунистического воспитания; разработка философских проблем современного естествознания; анализ процессов экономического соревнования двух мировых систем; изучение истории революционного, рабочего и национально-освободительного движения; критика буржуазной идеологии и реакционных теорий в области естествознания и общественных наук;

изучение и обобщение достижений мировой науки и содействие наиболее полному использованию этих достижений в практике коммунистического строительства.

2. Сосредоточить в Академии наук СССР общее научное руководство исследованиями по важнейшим проблемам естественных и общественных наук, выполняемыми в академиях наук союзных республик, высших учебных заведениях и других научно-исследовательских учреждениях страны.

В связи с этим возложить на Академию наук СССР:

определение основных направлений научных исследований по естественным и общественным наукам;

координацию научно-исследовательских работ в стране в области естественных и общественных наук;

планирование и осуществление по согласованию с Государственным комитетом по координации научно-исследовательских работ СССР международных научных связей Академии наук СССР и академий наук союзных республик;

разработку на основе предложений Советов Министров союзных республик, министерств и ведомств проектов планов важнейших научно-исследовательских работ по

естественным и общественным наукам и представление этих планов в установленном порядке в Совет Министров СССР, ВСНХ СССР и Государственный комитет по координации научно-исследовательских работ СССР;

разработку и представление в установленном порядке в Совет Министров СССР, ВСНХ СССР, Государственный комитет по координации научно-исследовательских работ СССР и Госплан СССР проектов планов финансирования, материально-технического обеспечения и капитальных вложений на развитие научных учреждений Академии наук СССР;

разработку на основе предложений Советов Министров союзных республик и внесение в установленном порядке в Совет Министров СССР, ВСНХ СССР, Государственный комитет по координации научно-исследовательских работ СССР и Госплан СССР проектов планов финансирования, материально-технического обеспечения и капитальных вложений на развитие научных учреждений академий наук союзных республик;

утверждение по согласованию с Государственным комитетом по координации научно-исследовательских работ СССР планов научных исследований по важнейшим проблемам естественных и общественных наук в стране;

контроль за развитием научных исследований в области естественных и общественных наук, осуществляемых в академиях наук союзных республик, высших учебных заведениях и научно-исследовательских учреждениях государственных комитетов по отраслям промышленности и других ведомств.

3. Академия наук СССР и академии наук союзных республик должны организовывать работу своих научно-исследовательских учреждений в соответствии с основными направлениями научных исследований по естественным и общественным наукам и государственным планами развития развития народного хозяйства СССР.

4. Установить, что все вопросы, связанные с развитием исследований в области естественных и общественных наук в стране, рассматриваются и решаются Президиумом Академии наук СССР;

руководство деятельностью академий наук союзных республик осуществляется как Президиумом Академии наук СССР, так и Советами Министров соответствующих союзных республик.

При рассмотрении в Президиуме Академии наук СССР вопросов, связанных с деятельностью академий наук союзных республик, участвуют президенты академий наук союзных республик с правом решающего голоса.

Совет по координации научной деятельности академий наук союзных республик при Президиуме Академии наук СССР должен ежегодно обсуждать общие вопросы организации исследований в области естественных и общественных наук, выполняемых научными учреждениями Академии наук СССР и академий наук союзных республик, и разрабатывать мероприятия по улучшению координации этих исследований.

5. Одобрить в принципе предложения об изменении структуры Академии наук СССР, предусматривающие создание трех секций Президиума Академии наук СССР (по физико-техническим и математическим наукам, по химико-технологическим и биологическим наукам и по общественным наукам) и организацию специализированных отделений Академии для осуществления научного руководства проводимыми в стране исследованиям по основным направлениям естественных и общественных наук.

Поручить Президиуму Академии наук СССР внести свои предложения об изменении структуры АН СССР на обсуждение общего Собрания Академии; одобренный общим собранием проект структуры Академии внести на утверждение Совета Министров СССР.

6. Передать из ведения академий союзных республик государственным комитетам по отраслям промышленности и другим ведомствам научные учреждения отраслевого профиля согласно Приложению № 1.

7. Поручить Президиуму Академии наук СССР совместно с академиями наук союзных республик и по согласованию с Государственным комитетом по координации научно-исследовательских работ СССР определить направления работ и специализацию научно-исследовательских учреждений, остающихся в ведении академий наук союзных республик.

8. Принять предложение Государственного комитета по координации научно-исследовательских работ СССР и Академии наук СССР:

о передаче в ведение Академии наук СССР Башкирского, Карельского, Кольского, Коми, Уральского, Дагестанского и Ка-

занского филиалов Академии наук СССР с научными учреждениями согласно Приложению № 2 и административно-хозяйственными учреждениями;

о передаче в ведение государственных комитетов по отраслям промышленности и других ведомств научных учреждений согласно Приложению № 3.

Поручить Президиуму Академии наук СССР по согласованию с Государственным комитетом по координации научно-исследовательских работ СССР определить направление работ, специализацию и организационную структуру научно-исследовательских учреждений филиалов, передаваемых Академии наук СССР.

9. Передачу научно-исследовательских учреждений в соответствии с пунктами 6 и 8 настоящего Постановления произвести по состоянию на 1 января 1963 г., применительно к порядку, установленным Постановлением Совета Министров СССР от 22 мая 1957 г. № 556.

В связи с передачей указанных в настоящем Постановлении научно-исследовательских учреждений в ведение государственных комитетов по отраслям промышленности, Академии наук СССР и других ведомств поручить Госплану СССР, Совету народного хозяйства СССР и Советам министров союзных республик внести соответствующие изменения в показатели народнохозяйственного плана по труду, материально-техническому снабжению и капиталовложениям и в другие показатели плана на 1963 год, а Министерству финансов СССР – во взаимные расчеты между союзным бюджетом и бюджетами союзных республик.

10. Установить, что вакансии для выборов академиков и членов-корреспондентов академий наук союзных республик открываются с согласия Академии наук СССР; при обсуждении кандидатов, выдвинутых для избрания в академики и члены-корреспонденты академий наук союзных республик, должны учитываться рекомендации Академии наук СССР.

Выдвижение кандидатов на должности директоров научно-исследовательских институтов академий наук союзных республик производится с согласия Академии наук СССР.

11. Академии наук СССР и академиям наук союзных республик внести в уставы академий соответствующие изменения, вытекающие из настоящего Постановления.

СПИСОК
научных учреждений Академий наук союзных республик,
передаваемых государственным комитетам по отраслям промышленности
и другим ведомствам Академия наук Украинской ССР

Институт радиотехнических проблем, г. Киев – Государственному комитету по электронной технике СССР.

Лаборатория переработки нефти Института геологии полезных ископаемых, г. Львов – Государственному комитету по топливной промышленности при Госплане СССР.

Отделы комплексных водохозяйственных проблем гидрологии и гидрологических прогнозов Института гидрологии и гидротехники, г. Киев – Главному управлению гидрометеорологической службы при Совете Министров СССР.

Гидрологическая станция Отдела гидрологии Института гидрологии и гидротехники, г. Богуслав – Главному управлению гидрометеорологической службы при Совете Министров СССР.

Лаборатория аэрозолей Института общей и неорганической химии, г. Киев – Главному управлению гидрометеорологической службы при Совете Министров СССР.

Научно-исследовательский институт физиологии и биохимии сельскохозяйственных животных, г. Львов – Министерству сельского хозяйства УССР.

Отдел полимеров и лаборатории: применения полимеров; синтеза полимеров; синтеза растактивирующих веществ; гербицидов и инсектофунгицидов Института физиологии растений, г. Киев – Министерству сельского хозяйства УССР.

Филиал Института горного дела им. М.М.Федорова, г. Кривой Рог – Государственному комитету по черной и цветной металлургии при Госплане СССР.

Филиал Института теплоэнергетики г. Донецк – Государственному комитету по черной и цветной металлургии при Госплане СССР.

Отделение Института органической химии, г. Донецк – Государственному комитету по химии при Госплане СССР.

Институт минеральных ресурсов, г. Симферополь – Государственному геологическому комитету СССР.

Лаборатория магниторазведки и отдела электрометрии Института геофизики,

г. Киев – Государственному геологическому комитету СССР.

Опорная лаборатория по обогащению керченских руд на Камыш-Бурунском железорудном комбинате Института минеральных ресурсов – Камыш-Бурунскому железорудному комбинату Черноморского совнархоза.

Совет по изучению производительных сил (СОПС) Украинской ССР, г. Киев – Госплану Украинской ССР.

Институт общественных наук, г. Львов – Львовскому государственному университету им. И.Франко.

Львовская библиотека, г. Львов – Министерству культуры Украинской ССР.

Отдел космической биологии Института физиологии им. А.А.Богомольца, г. Днепрпетровск – Днепрпетровскому государственному университету.

Группа сравнительной биологии Института физиологии им. А.А.Богомольца, г. Харьков – Харьковскому ордена Трудового Красного Знамени государственному университету им. А.М.Горького.

Отдел прикладной геофизики Львовского филиала Института геофизики, г. Львов – Главному управлению геологии и охраны недр при Совете министров Украинской ССР.

Государственный музей им. Т.Г.Шевченко, г. Киев – Министерству культуры Украинской ССР.

Каневский государственный музей-заповедник «Могила Т.Г.Шевченко», г. Канев, Черкасской области – Министерству культуры Украинской ССР.

Дом-музей Т.Г.Шевченко, г. Киев – Министерству культуры Украинской ССР.

Литературно-мемориальный музей Т.Г.Шевченко, с. Шевченко, Черкасской области – Министерству культуры Украинской ССР.

Научно-природоведческий музей, г. Львов – Министерству культуры Украинской ССР.

Государственный музей этнографии и художественного промысла Украинской ССР, г. Львов – Министерству культуры Украинской ССР.

Собрание постановлений правительства СССР – М., 1963, с.11–15.

**Постанова № 643 Центрального комітету КП України
і Ради міністрів Української РСР
«Про заходи по поліпшенню діяльності Академії наук УРСР»**

28 травня 1963 р. м. Київ

ЦК КПРС і Рада Міністрів СРСР 11 квітня 1963 року прийняли постанову № 436 «Про заходи по поліпшенню діяльності Академії наук СРСР і академії наук союзних республік». В цій постанові визначено, що Академія наук СРСР і академії наук союзних республік досягли значних успіхів у розвитку природничих і суспільних наук. Наукові дослідження, які ведуться в Академіях наук, мають велике значення для технічного прогресу і дали ряд важливих наслідків для народного господарства.

Разом з тим ЦК КПРС і Рада Міністрів СРСР відзначили, що Академія наук СРСР ще не стала в повній мірі центром по координації і керівництву дослідженнями в галузі природничих і суспільних наук в країні. Академії наук союзних республік іноді намагаються вести дослідження по всьому фронту науки, що заважає концентрації зусиль на розробці найважливіших проблем. Це приводить до розпорошення наукових сил і матеріальних засобів, невиправданого паралелізму і дублювання досліджень. Деякі інститути академії наук союзних республік не дають цінних для науки і народного господарства результатів, слабо зв'язані з виробництвом. В академіях наук союзних республік є ряд науково-дослідних установ галузевого профілю, які працювати більш продуктивно під керівництвом відповідних міністерств чи державних комітетів по галузям промисловості.

З метою дальшого поліпшення і централізації керівництва найважливішими дослідженнями в галузі природничих і суспільних наук в країні, концентрації наукових сил і засобів на вирішенні найбільших завдань науки, безпосередньо зв'язаних з розвитком виробництва і культури та підвищення рівня наукових робіт Центральный комітет КПРС і Рада Міністрів СРСР визнали за необхідне зосередити діяльність Академії наук СРСР і академії наук союзних республік на розв'язання таких головних завдань:

розвиток досліджень з провідних напрямів природничих наук (математика, фізика, хімія, біологія, науки про Всесвіт і Землю), що розкривають закономірності природних явищ, які прокладають нові шляхи науково-технічного прогресу;

здійснення перспективних наукових досліджень, безпосередньо зв'язаних з розвитком виробництва, в першу чергу в ви-

рішальних галузях технічного прогресу як електрифікація всієї країни, комплексна механізація і автоматизація виробництва, хімізація найважливіших галузей народного господарства, радіоелектроніка, використання нових джерел енергії, розробка нових методів перетворення енергії;

виявлення принципіально нових можливостей технічного прогресу і рекомендація їх до розробки для використання в народному господарстві;

розвиток досліджень в галузі суспільних наук: вивчення і теоретичне узагальнення практики комуністичного будівництва;

дослідження основних закономірностей економічного, політичного і культурного розвитку соціалістичного суспільства і переростання його в комунізм; розробка проблем комуністичного виховання; розробка філософських питань сучасного природознавства; аналіз процесів економічного змагання двох світових систем; вивчення історії революційного, робітничого і національно-визвольного руху; критика буржуазної ідеології і реакційних теорій в галузі природознавства і суспільних наук;

2. Зосередити в Академії наук СРСР загальне наукове керівництво дослідженнями найважливіших проблем природничих і суспільних наук, які виконуються в академіях наук союзних республік, вищих учбових закладах та інших науково-дослідних установах країни.

В зв'язку з цим на Академію наук СРСР поклали:

визначення основних напрямів наукових досліджень з природничих і суспільних наук;

координацію науково-дослідних робіт в країні в галузі природничих і суспільних наук;

планування і здійснення за погодженням з Державним комітетом по координації науково-дослідних робіт СРСР, міжнародних зв'язків Академії наук СРСР і академії наук союзних республік;

розробку на основі пропозицій Рад міністрів союзних республік, міністерств і відомств проектів планів найважливіших науково-дослідних робіт з природничих і суспільних наук і подання цих планів в установленному порядку до Ради Міністрів СРСР, ВРНГ СРСР і Державного комітету по координації науково-дослідних робіт СРСР;

розробку на основі пропозицій Рад міністрів союзних республік і внесення в установленному порядку до Ради Міністрів СРСР, ВРНГ СРСР і Державного комітету по координації науково-дослідних робіт СРСР і Держплану СРСР проектів планів фінансування, матеріально-технічного забезпечення і капітальних вкладень на розвиток наукових установ академій наук союзних республік;

затвердження за погодженням з Державним комітетом по координації науково-дослідних робіт СРСР планів наукових досліджень з найважливіших проблем природничих і суспільних наук в країні;

контроль за розвитком наукових досліджень в галузі природничих і суспільних наук, здійснюваних в академіях наук союзних республік, вищих учбових закладах і науково-дослідних установах державних комітетів по галузям промисловості та інших відомств.

3. Встановити, що всі питання, зв'язані з розвитком досліджень в галузі природознавства і суспільних наук в країні, розглядаються і вирішуються Президією АН СРСР; керівництво і діяльність академій наук союзних республік здійснюється як Президією АН СРСР, так і Радами міністрів відповідних союзних республік. При розгляді справ в Президії Академії Наук СРСР питань, зв'язаних з діяльністю академій наук союзних республік, президенти академій союзних республік беруть участь з правом ухвального голосу.

Рада по координації наукової діяльності союзних республік при Президії АН СРСР повинна щорічно обговорювати загальні питання організації досліджень в галузі природничих і суспільних наук, які виконуються науковими установами Академії наук СРСР і академіями наук союзних республік та розробляти заходи по поліпшенню координації цих досліджень.

6. Схвалити у принципі пропозиції про зміну структури Академії наук СРСР, розроблені Президією Академії наук СРСР (по фізико-технічних і математичних науках, по хіміко-технологічних і біологічних науках та по суспільних науках) і організацію спеціалізованих відділень Академії для здійснення наукового керівництва дослідженнями з основних напрямів природничих і суспільних наук, які проводяться в країні.

Встановили, що вакансії для виборів академіків і членів-кореспондентів академії наук союзних республік відкриваються за згодою Академії наук СРСР; при обговоренні кандидатів, які висувуються для обрання в академіки і члени-кореспонденти академій

наук союзних республік відкриваються за згодою Академії наук СРСР; при обговоренні кандидатів, які висувуються для обрання в академіки і члени-кореспонденти академії наук союзних республік, повинні враховуватись рекомендації Академії наук СРСР.

Висування кандидатів на посади директорів науково-дослідних інститутів академії наук союзних республік проводиться за згодою Академії наук СРСР.

На виконання постанови ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР, Центральний Комітет КП України і Рада Міністрів Української РСР постановляють:

1. Постанову ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР прийняти до неухильного виконання.

2. Відповідно до постанови ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР передати з відання Академії наук УРСР державним комітетам по галузям промисловості та іншим відомствам наукові установи галузевого профілю згідно з додатком № 1.

Зобов'язати Академію наук УРСР провести передачу науково-дослідних установ за станом на 1 січня 1963 року стосовно до порядку, встановленому постановою Ради Міністрів СРСР від 22 травня 1957 р. № 556.

В зв'язку з передачею вказаних науково-дослідних установ у відання державних комітетів по галузях промисловості та інших відомств доручити Держплану УРСР і Укруднаргоспу внести відповідні зміни в показники народно-господарського плану з праці, матеріально-технічного постачання і капіталовкладень та в інші показники плану на 1963 рік, а Міністерству фінансів УРСР у взаємні розрахунки між союзним і республіканським бюджетом.

3. Зобов'язати Академію наук УРСР організувати роботу своїх науково-дослідних установ у відповідності з основними напрямами наукових досліджень з природничих і суспільних наук та з державними планами розвитку народного господарства.

4. Погодитись з пропозиціями Президії АН УРСР про напрями робіт і спеціалізацію науково-дослідних установ, які залишаються у віданні Академії наук УРСР і реорганізуються (додаток № 2) Доручити Президії АН УРСР подати їх на розгляд Президії Академії наук СРСР.

5. Схвалити в принципі пропозиції Президії АН УРСР про зміни структури Академії наук УРСР у відповідності до структури Академії наук СРСР (додаток № 3.)

Доручити Президії АН УРСР внести пропозиції до Академії наук СРСР і обговорити їх на Загальних зборах Академії наук УРСР в

червні 1963 року. Схвалений Загальними зборами проект структури Академії наук УРСР внести на затвердження Ради Міністрів УРСР.

Секретар Центрального Комітету: КП України М.Підгорний

Голова Ради Міністрів: Української РСР В.Щербицький

ЦДАВО України, Ф.Р-2, оп. 10, арк. 41–45.

6. Академії наук УРСР внести зміни, що випливають з цієї постанови до статуту Академії.

**Постанова № 1408 Ради міністрів Української РСР
«Про реорганізацію наукових установ Академії наук УРСР»**

28 грудня 1963 р.м. Київ

На додаток до постанови ЦК КП України і Ради міністрів УРСР № 643 «Про заходи по поліпшенню діяльності Академії наук УРСР та у зв'язку з рішенням колегії Державного комітету по координації науково-дослідних робіт СРСР від 1 листопада 1963 р. № 93 «Про реорганізації наукових установ Академії наук Української РСР» Рада міністрів Української РСР постановляє:

Голова Ради Міністрів УРСР І.Казанець
Керуючий справами Ради Міністрів УРСР К. Бойко

ЦДАВО України, Ф.Р-2, оп.10, спр. 1508, арк.123.

1. Реорганізувати наукові установи Академії АН УРСР Академії наук УРСР згідно з додатком № 1,2.

Покласти на реорганізовані установи АН УРСР наукові завдання згідно з додатком № 2.

2. Полтавську гравіметричну обсерваторію підпорядкувати Інституту геофізики Академії наук УРСР на правах філіалу.

3. Дозволити Президії АН УРСР організувати в складі Головної астрономічної обсерваторії чотири структурні відділи.

Додаток № 2
до постанови Ради Міністрів
УРСР від 28 грудня 1963 р. № 1408

Наукові завдання установ Академії наук УРСР, що реорганізуються

1. Інститут проблем матеріалознавства
Основні наукові напрямки: теоретичні і експериментальні дослідження в галузі порошкової металургії, спрямовані на створення нових матеріалів з наперед заданими властивостями; комплексні дослідження будови, фізичних і фізико-хімічних властивостей неорганічних і комбінованих матеріалів (полімернометалевих та з металопластиків, металотканин), а також створення технології їх одержання для потреб космонавтики, авіабудування, приладобудування, автоматики та інших галузей промисловості.

2. Інститут проблем литва
Основні наукові напрямки: теоретичні основи процесів формування твердих тіл і розплавів; дослідження процесів кристалізації, модифікації і легування литих сплавів; створення нових технологічних процесів литва чорних, кольорових і рідкісних металів і сплавів; розробка спеціалізованих обчислювальних машин для автоматичного керування ливарними процесами.

3. Інститут електродинаміки
Основні наукові напрямки: дослідження процесів прямого перетворення теплової енергії в електричну в МГД-генераторах; дослідження електромагнітних і теплових полів і методів управління ними в потужних генераторах; теоретичні дослідження і розробка принципів зміни параметрів в електричних колах перетворювачів постійного струму в змінній, статичних перетворювачів частоти.

4. Фізико-механічний інститут
Основні наукові напрямки: теоретичні і експериментальні дослідження фізико-хімічних особливостей матеріалів в умовах їх експлуатації; розробка загальної теорії деформації та руйнування реальних твердих тіл; дослідження і розробка ркальних твердих тіл; дослідження і розробка нових методів та пристроїв відбору й передачі інформації, а також створення нових приладів і розробка методів вимірювання різних фізичних параметрів (електричних, магнітних, акустичних, радіоактивних).

5. Інститут технічної теплофізики

Основні наукові напрямки: дослідження процесів теплообміну і термодинаміки в новій техніці; одержання і передача і використання тепла, дослідження високотемпературного і високофорсованого теплообміну і принципіально нових теплообмінних і тепломасообмінних пристроїв для різних галузей нової техніки; дослідження теплофізичних процесів при високотемпературному горінні; дослідження теплообмінних процесів в земній корі і методи їх користування в техніці; дослідження теплофізичних властивостей речовин при високих температурах і тисках; гідродинамічні та термодинамічні дослідження течій в'язкого газу при високих температурах в умовах теплообміну.

6. Інститут гідромеханіки

Основні наукові напрямки: дослідження турбулентності та керування нею, динаміки однофазних і двофазних потоків /в тому числі нестационарні задачі/, взаємодії турбулентного потоку з границями руху рідин і газів в пористих середовищах і визначення нових нових способів зниження опору руху, підвищення швидкості руху занурених в воду тіл управління процесами тепловіддачі і теплозахисту при обтіканні поверхонь стосовно до завдань нової техніки, гідротехніки і гідротранспорту.

7. Інститут геології та геохімії горючих копалин

Основні наукові напрямки: розробка проблемних питань геохімії, природи металофемізму і умов створення промислових горючих копалин /рідких, твердих і газоподібних форм/ з метою їх пошуків та ефективного використання.

8. Інститут газу

Основні наукові напрямки: дослідження і розробка нових методів комплексного і раціонального використання горючих газів в народному господарстві; розробка і дослідження нових методів хімічної переробки вуглеводневих газів у водень, етилен і пропілен, добування з вуглеводнів вищого ступеня чистоти, дослідження кінетики реакцій з вуглеводневими газами, розробка теорій перолізу вуглеводнів, а також розподілу вуглеводневих газів, теплофізичних і термодинамічних вла-

стивостей вуглеводневих газів; спалювання газу, автоматичне регулювання і керування газовими системами тощо, а також розробка нових методів використання газу в промисловості, вивчення масообміну і теплообміну у високотемпературних пристроях.

9. Інститут хімії високомолекулярних сполук

Основні наукові напрямки: вивчення фізичних і фізико-хімічних властивостей полімерів розробка основ переробки полімерних матеріалів; синтез і модифікування полімерів з високою теплостійкістю, напівпровідниковими властивостями; термостійких волокон і іонообмінних смол; розробка методів одержання мономерів високого ступеня чистоти.

10. Інститут мікробіології і вірусології ім. Д.К.Заблотного

Основні наукові напрямки: визначення закономірностей спадковості і мінливості мікроорганізмів; біосинтеза фізіологічно активних речовин (антибіотиків, ферментів, вітамінів, стимуляторів, токсинів, білків і амінокислот); селекція високопродуктивних рас мікроорганізмів; дослідження з біологічної фіксації азоту; вивчення структури хімічних властивостей, репродукції і генетики вірусів, а також взаємовідношень вірусів з клітинами; наукове обґрунтування засобів боротьби з вірусними інфекціями; хімічний синтез і аналіз біологічно активних похідних вуглеводів, пептидів і нуклетидів.

11. Філіал Інституту механіки (м.Харків)

Основні наукові напрямки: комплексні дослідження питань механіки, пов'язаних з процесами в теплових і гідравлічних машинах високих параметрів; розробка методів розрахунку машин і механізмів з застосуванням обчислювальної техніки.

12. Філіал Інституту механіки (м. Дніпропетровськ)

Основні наукові напрямки: розробка проблем гірничої механіки і аерогідромеханіки; розробка теоретичних основ створення нових методів руйнування, дроблення і ущільнення гірничих порід, розробка наукових основ автоматизації виробничих процесів в гірничодобувній промисловості з застосуванням обчислювальної техніки.

Керуючий справами Ради Міністрів УРСР К.Бойко

ЦДАВО України, Ф.Р-2, оп.10, спр. 1508, арк. 126–128.

Вступ і документи до друку підготував науковий співробітник Інституту досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М.Доброва НАН України, к. і. н. О.Г. Луговський.